

Pauhatkoot pasuunat, tuutatkoot tuubat

Yhteissoittomateriaalia ja yhteissoittoa
matalien vaskisoitinten yhtyeille

Musiikki YAMK
Musiikkipedagogi
Opinnäytetyö
29.5.2009

Jan Takolander

TIIVISTELMÄSIVU

Koulutusohjelma Musiikki		Suuntautumisvaihtoehto Musiikkipedagogi YAMK
Tekijä Jan Takolander		
Työn nimi Pauhatkoot pasuunat, tuutat koot tuubat - Yhteissoittomateriaalia ja yhteissoittoa matalien vaskisoitinten yhteille		
Työn ohjaaja/ohjaajat Leena Unkari-Virtanen / Pekka Helasvuo / Marko Puro		
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 29.5.2009	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 36 + 89 liitesivua
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Työssäni matalien vaskisoitinten opettajana Musikinstitutet Kungsvägenissä olen usein tarvinnut oppilailleni yhteissoittomateriaalia. Kun sopivaa valmista nuottimateriaalia ei ole aina ollut saatavissa, on minulle syntynyt tarve itse sovittaa ja säveltää musiikkia yhteissoittoa varten.</p> <p>Vuosina 1999 – 2008 olen säveltänyt ja sovittanut musiikkia matalien vaskisoitinten yhteissoittomateriaaliksi. Tässä yhteydessä matalat vaskisoittimet ovat pasuuna, baritonitorvi ja tuuba. Opinnäytetyöni tärkeimpänä osana olen vuoden 2008 – 2009 aikana parannellut näitä sovituksia sekä säveltänyt ja sovittanut muutamia kappaleita lisää. Olen sovitustyössäni ottanut huomioon sekä sovitustekniset ongelmat, matalien vaskisoitinten ominaisuudet että oppilas- ja harrastajasoittajien mukanaan tuomat haasteet. Sovitukset ovat 2 – 7 -äänisiä. Erityisesti 5 – 7 -äänisissä sovituksissa olen huolehtinut siitä, että pitkälle edistyneet soittajat ja lähes aloittelijat voivat soittaa niitä yhdessä.</p> <p>Opinnäytetyöhöni liittyy myös matalien vaskisoitinten yhtye Bleckhornenin konserttiesiintymiset lukuvuonna 2008 – 2009. Bleckhornen on niissä esittänyt merkittävän osan yhteissoittomateriaalistani. Vuoden tärkein konsertti oli Espoon Taidekarnevaalin yhteydessä 17.3.2009, jossa pääosa yleisöstä oli peruskoulun kuuden ensimmäisen vuosikurssin oppilaita ja heidän opettajiaan.</p> <p>Opinnäytetyöni tuloksena on syntynyt 17 kappaletta käsittävä kokoelma yhteissoittomateriaalia matalille vaskisoittimille. Kappaleiden soittaminen on tuottanut paljon iloa soittajille ja esitykset ovat viihdyttäneet kuulijoita. Matalat vaskisoittimet ja niiden ominaisuudet ovat tulleet uudella tavalla tutuiksi monelle ihmiselle.</p>		
Teos/Esitys/Produktio		
Säilytyspaikka Metropolia Ammattikorkeakoulun kirjasto/Ruoholahti		
Avainsanat Matalat vaskisoittimet, pasuuna, baritonitorvi, tuuba, yhteissoitto		

Master's Degree Programme in Music		Specialisation Music Education
Author Jan Takolander		
Title Ensemble Sheet Music and Ensemble Playing for Low Brass Instruments		
Tutor(s) Leena Unkari-Virtanen / Pekka Helasvuo / Marko Puro		
Type of Work Master's thesis	Date May 2009	Number of pages + appendices 36 + 2 appendices
<p>In my work as a teacher of low brass instruments at Musikinstitutet Kungsvägen I have a constant need for ensemble sheet music. As appropriate music has not always been available, I have found it necessary to arrange and compose ensemble music myself.</p> <p>In the course of the years 1999 – 2008, I composed and arranged some music for low brass ensemble. In this context the trombone, the euphonium and the tuba are low brass instruments. The most important part of my final project is that I have made some improvements to these arrangements, and composed and arranged some more music. In the arrangement process, I took into consideration the technical issues of arranging, the character of low brass instruments and the challenges that come along when working with young students and amateur players. The arrangements have 2 – 7 parts. Especially in the 5 – 7 part arrangements I have made sure that experienced players and novices can play together.</p> <p>Part of my final project consists of the concert performances given by the low brass ensemble Bleckhornen during the school year 2008 – 2009. Bleckhornen played a major part of my low brass instrument music in these concerts. The most important concert was at Espoon Taidekarnevaali on March 17, 2009, where the audience consisted mainly of children and teachers of the first six grades of comprehensive school.</p> <p>One of the results of my final project is a collection of 17 pieces of low brass ensemble music. The players have very much enjoyed playing the pieces, and the performances have entertained the audience. Many people have learned more about the low brass instruments and their features.</p>		
Work / Performance / Project A sheet music collection of 17 pieces of low brass ensemble music		
Place of Storage Metropolia University of Applied Sciences /Ruoholahti Library		
Keywords low brass instruments, trombone, euphonium, tuba, ensemble playing		

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Taustaa.....	2
2.1	Oma ammatillinen taustani	3
2.2	Musik institutet Kungsvägenin puhallinorkesterit.....	4
2.2.1	KingsRoad	4
2.2.2	KlangLigan	4
2.2.3	BlåsLigan.....	5
2.3	Bleckhornen ja The Esbones.....	5
2.3.1	Bleckhornen-yhtyeen soittajat lukuvuonna 2008 – 2009.....	6
3	Sävellys- ja sovitustyön vaiheet	8
3.1	Soitinten ominaisuuksien vaikutus	9
3.2	Oppilas- ja harrastajasoittajien huomioon ottaminen.....	10
3.3	Sovitusteknisiä haasteita	11
3.4	Tekijänoikeusasiat	12
4	Teokset.....	14
4.1	Bar-Bar-marsch	14
4.2	Vals.....	15
4.3	Plåtlåt.....	15
4.4	Julsång	16
4.5	Nocturne.....	17
4.6	Guds lov i naturen	17
4.7	Sjörövar-Fabbe.....	18
4.8	Star Wars.....	19
4.9	I Feel Pretty	20
4.10	Blueberry Hill	21
4.11	PR-Blues	22
4.12	Perdido.....	23

4.13	På promenad.....	24
4.14	Teddybjörnarna.....	25
4.15	Trombonpresentation.....	25
4.16	Barnrock.....	26
4.17	Kottar i karburatorn.....	27
5	Esiintymiset.....	28
5.1	Puhaltimien juhlaa!.....	28
5.2	Bleckhornen och Mojo Filter.....	29
5.2.1	Taidekarnevaalikonserttien valmistelu.....	29
5.2.2	Harjoitukset.....	30
5.2.3	Taidekarnevaalikonsertit.....	31
5.2.4	Soitinesittelyt.....	32
5.3	Yamk-pedagogien juhlakonsertti.....	32
6	Pohdintaa.....	33
6.1	Työn vaikutuksista.....	34
6.2	Työ jatkuu.....	34
6.3	Työn merkitys minulle itselleni.....	35
	Lähteet.....	36
	Kirjallisuutta.....	36
	Liite 1 Nuotit	
	Liite 2 Tallenne	

1 Johdanto

Monissa pasuunakouluissa ja erilaisissa soitto-oppaissa on mukana jonkin verran moniäänistä materiaalia. Erilaisia trio- ja kvartettokokoelmiakin on jonkin verran saatavissa. Työssäni pasuunansoitonopettajana olen kuitenkin usein kokenut tarkoituksiini sopivan yhteissoittomateriaalin löytämisen hankalaksi. Monesti stemmojen vaikeustaso ei vastaa käytettävissä olevien soittajien osaamista. Joissain tapauksissa kappaleet eivät mielestäni ole tyyllisesti soittaja- tai yleisöystävällisiä. Olenkin usein päätenyt tekemään materiaalin itse. Vuosien varrella olen näin ollen tehnyt jonkin verran sovituksia erikokoisille pasuunayhtyeille ja viime vuosina myös sellaisille matalien vaskien yhtyeille, joissa pasuunoiden lisäksi on baritonitorvia ja tuuba. Matkan varrella on syntynyt myös muutama oma sävellys.

Opinnäytetyöni keskittyy matalille vaskisoittimille säveltämäni ja sovittamaani yhteissoittomateriaaliin. Olen YAMK-opiskeluvuoden 2008 – 2009 aikana kerännyt aikaisempia teoksiani ja jonkin verran parannellut niitä sekä säveltänyt ja sovittanut muutamia kappaleita lisää.

Tässä opinnäytetyöni raporttiosassa kerron sävellys- ja sovitystyöni vaiheista sekä esittelen teokseni. Kuvailen millaisiin tapahtumiin ja millaisille soittajille sävellykset ja sovitukset ovat alun perin syntyneet sekä selostan kappaleiden rakennetta ja vaikeusastetta.

Yhteissoittomateriaalia on lukuvuoden 2008 – 2009 aikana esitetty konserteissa, joissa yhtenä tärkeänä tavoitteena on ollut matalien vaskisoitinten ja niiden mahdollisuuksien esitleminen ja tunnetuksi tekeminen. Opinnäytetyöni kannalta tärkeimmät esiintymiset olivat Espoon Taidekarnevaalin yhteydessä 17.3.2009 pidetyt kaksi konserttia, joissa matalien vaskisoitinten yhtye Bleckhornen oli pääesiintyjänä. Siksi kerron raportissani sekä Bleckhornen-yhtyeestä ja sen toiminnasta tänä lukuvuonna että Taidekarnevaalikonser ttien suunnittelu- ja harjoitustyöstä. Esittelen myös lyhyesti Bleckhornenin olemassaolon kannalta tärkeät puhallinorkesterit.

2 Taustaa

Olen aina ollut kiinnostunut harmoniasta. Kun lapsena kuulin kaksi- tai useampiäänistä laulua, minua aina kiehtoivat ne muut äänet, ei niinkään itse melodia. Kärjistäen voisin sanoa, että melodia on musiikissa ollut minulle välttämätön paha, jonka kanssa olen vähitellen oppinut elämään.

Yksi tärkeä syy siihen, että rupesin soittamaan pasuunaa, ja varsinkin siihen, että jaksoin jatkaa sen soittamista, on se, että tämä soitin on antanut minulle paljon mahdollisuuksia soittaa yhdessä muiden kanssa. Suurimpia musiikillisia nautintojani on ollut se, että olen saanut puhallinorkesterissa, sinfoniaorkesterissa, big bandissä, pasuunakvartetissa tai joskus harvoin isossa pasuunakuorossa olla mukana tuottamassa komeasti soivia ja hienosti eteneviä sointuyhdistelmiä.

Soitonopettajana minulle on koko ajan ollut itsestänselvyys, että oppilaideni pitää mahdollisimman pian saada soittaa yhdessä muiden kanssa. Heidän pitää pian päästä osallisiksi yhteissoiton tuottamasta nautinnosta. Heti kun minulla on ollut kaksi oppilasta, olenkin pannut heidät soittamaan duettoja keskenään ja trioja itseni kanssa.

Nykyisen työpaikkani, Musikinstitutet Kungsvägenin, lukuvuosiohjelmaan kuuluu kaksi tapahtumaa, jotka tarjoavat oivan mahdollisuuden esiintyä melko rennossa ilmapiirissä ja ilman valtavia suorituspaineita. Joulukuun- ja keuhkon konserttien yhteydessä on nimittäin ollut tapana, että jokin yhtye soittaa lämmittelymusiikkia ennen varsinaisen konsertin alkua. Näihin tilaisuuksiin olen muutaman kerran vienyt pasuuna- tai matalien vaskien yhtyeen esiintymään. Matalien vaskien musiikkia on tietysti ollut luontevaa soittaa myös puhaltajien konserteissa ja muissa puhallintapahtumissa.

Tällä hetkellä minulla on neljä pasuunaoppilasta ja kaksi baritonitorvioppilasta, joten heistä pystyy jo muodostamaan erilaisia kokoonpanoja. Olen silloin tällöin koonnut myös vähän isompia yhtyeitä, pasuunakuoron The Esbones ja matalien vaskien yhtyeen Bleckhornen. Näihin yhtyeisiin olen nykyisten oppilaiden lisäksi kutsunut mukaan Kungsvägenin puhallinorkestereiden muita soittajia, entisiä oppilaitani ja eri yhteyksistä tuttuja harrastajasoittajia. Toistaiseksi suurin pasuunakuoro minulla oli syntymäpäivilläni vuonna 2007, kun mukana oli myös muutama ammattilainen. Lavalla oli silloin itseni lisäksi kuusitoista pasunistia.

Näissä isoissa kuoroissa on tietenkin hyvin eritasoisia soittajia, ja sopivan materiaalin löytäminen on usein melko hankalaa. Toki ylimmän ja alimman äänen soittaminen esimerkiksi kvartetossa on useimmiten, ainakin teknisesti, vaikeampaa kuin väliäännten. Mutta kokoamissani kokoonpanossa on joskus ollut soittamassa yhtäaikaa soittajia, joiden pasuunansoitkokemus on ollut 1 ½ ja 50 vuoden välillä. Silloin on syntynyt tarve sovittaa kappaleet itse, jotta kaikilla olisi sopivan haasteellista soitettavaa.

2.1 Oma ammatillinen taustani

Olen opiskellut musiikkia monesta eri näkökulmasta ja minulla on kaksi musiikkialan opettajantutkintoa. Valmistuin vuonna 1989 Helsingin konservatoriosta musiikkioppilaitoksen teorian opettajaksi ja vuonna 2003 Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian pop/jazzmusiikin koulutusohjelmasta pasuunapedagogiksi. Nämä kaksi koulutusta ovat antaneet minulle monipuoliset eväät musiikin kirjoittamiseen. Konservatoriossa opiskelin erilaisia klassisen musiikin lähestymistapoja satsin kirjoittamiseen ja soitinnukseen, ja pop/jazzopintoihin kuului rytmimusiikin kirjoituskäytäntöihin paneutuminen.

Olen soittanut ja laulanut sekä työkseni että huvikseni monenlaisissa orkestereissa, yhtyeissä ja kuoroissa. Näin ollen puhallinorkesteri, sinfoniaorkesteri, teekkariorkesteri, big band, vaskikvartetti ja -kvintetti, seka- ja mieskuoro sekä erilaiset pienyhtyeet kuuluvat kokemusmaailmaani. Lisäksi olen johtanut sekä nais- että sekakuoroa, puhallinorkesteria, big bandiä ja muutaman kerran jopa jousiorkesteria. Kun muistaa pitää korvansa auki, niin kaikissa näissä tilanteissa saa arvokasta oppia siitä, miten säveltäjät ja sovittajat ovat kirjoittaneet musiikkia eri kokoonpanoille.

Useille niistä kokoonpanoista, joita olen johtanut, olen tehnyt sovituksia. Ensimmäisen teekkariorkesterisovitukseni tein muistaakseni vuonna 1977. Sovituksia on sen jälkeen syntynyt melko paljon ja sävellyksiäkin jonkin verran. Harjoittaessani omia sovituksiani olen usein huomannut kouriintuntuvasti, minkälaiset sovitusratkaisut ovat soittajan tai laulajan kannalta mielekkäitä, mikä on helppoa ja mikä on vaikeaa. Ja kuullessani omia sävellyksiäni ja sovituksiani olen huomannut mikä kuulostaa hyvältä ja mikä huonolta. Työ tekijäänsä neuvoo.

Kun lisään tähän kokemuksiini pasuunan-, baritonitorven- ja tuubansoitonopettajana, näen, että minulla on hyvin vahva koulutus- ja kokemustausta tämän opinnäytetyöni edellyttämään sävellys- ja sovitusyöhön.

2.2 Musiikintutut Kungsvägenin puhallinorkesterit

Suurin osa johtamieni The Esbones ja Bleckhornen -yhtyeiden soittajista ovat Musiikintutut Kungsvägenin puhallinorkestereiden jäseniä. Siksi kerron lyhyesti musiikkiopistomme puhallinorkesteritoiminnasta.

2.2.1 KingsRoad

Musiikkiopistoomme perustettiin puhallinorkesteri vuonna 1996. Lähdimme liikkeelle niin, että kuka tahansa, joka halusi ruveta soittamaan puhallinorkesterissa, saisi tulla mukaan. Tervetulleita olivat siis kaikki, jotka omistivat puhallinsoittimen. Lisäksi musiikkiopisto järjesti lainasoittimia niille, jotka halusivat soittaa orkesterin kannalta tärkeää soitinta, jota heillä ei itsellään ollut. Lehti- ja radiomainosten sekä erilaisten huhujen paikalle kutsumana ensimmäisiin harjoituksiin ilmestyi kirjava joukko eri-ikäisiä puhallinmusiikista innostuneita ihmisiä. Muutaman Kungsvägenin ja Kauniaisten musiikkiopiston puhallinoppilaan lisäksi paikalla oli toistakymmentä aikuista, joista osa oli soittanut soitintaan joskus aiemmin, osa oli joskus soittanut jotain muuta soitinta ja joku tarttui musiikki-instrumenttiin ensimmäistä kertaa elämässään. Muutamissa ensimmäisissä harjoituksissa opiskeltiin sitten Jaakko Kultra -kaanonin soittamista.

Nyt vuonna 2009 KingsRoad on hyvin toimiva puhallinorkesteri. Sen olemassaolo on varmasti ollut vaikuttamassa siihen, että musiikkiopistomme puhallinopetus on kehittynyt hyvin. Suurin osa soittajista on nykyään musiikkiopiston varsinaisia oppilaita, mutta pidämme edelleen ovia auki myös muille harrastajille. Joudumme tosin jo edellyttämään soittotaitoa niiltä, jotka haluavat tulla mukaan. Orkesterissa on edelleen kourallinen alkuperäisjäseniä. Itse olen ollut yhtenä taiteellisista johtajista vuodesta 1999 lähtien.

2.2.2 KlangLigan

Kun KingsRoad oli toiminut pari vuotta, se oli edistynyt niin, että aloittelijoiden mukaan ottaminen ei enää ollut mielekäästä. Jotta musiikkiopiston nuoremmat puhallinoppilaat

pääsisivät soittamaan orkesterissa, perustettiin KlangLigan. Myös tähän orkesteriin on kaikenikäiset ulkopuoliset harrastajat päässeet halutessaan mukaan soittamaan. Muutama KlangLiganissa soittava lapsi on tuonut nuorena soittotaitonsa hankkineen vanhempansa mukaan soittamaan.

Vuonna 2004 KingsRoad ja KlangLigan sulautettiin yhteen. Tällöin melkein kaikki KlangLiganin soittajat siirtyivät KingsRodiin ja perustettiin uusi, aloitteleva KlangLigan. Ja vuonna 2008 KlangLigania nuorennettiin siirtämällä noin puolet soittajista KingsRodiin ja ottamalla uusia, nuoria jäseniä.

2.2.3 BlåsLigan

Syksyllä 2003 Musikinstitutet Kungsvägen ja Mattbergsskolan perustivat yhteistyössä BlåsLigan-nimisen puhallinorkesterin, joka harjoitteli peruskoulun tiloissa keskiviikkoamuisin kello kahdeksan. Mukaan tuli toistakymmentä peruskoulun toisen, kolmannen ja neljännen vuosikurssin oppilasta. Useimmat jäsenistä aloittivat puhallinsoittajan uransa tuon orkesterin perustamisen myötä. He saivat myös soittimissaan joko ryhmäopetusta tai lyhyen yksittäistunnin viikoittain.

BlåsLiganin perustamisen myötä minun opettajarooliini laajeni merkittävästi. Yksi pasunisti tuli minulle tuolloin heti oppilaaksi. Syksyllä 2004 sain oppilaikseni myös yhden tuubistin ja kaksi baritonitorvensoittajaa, kun heidän ensimmäinen opettajansa siirtyi muihin tehtäviin. Näin ollen minulla oli laajempi valikoima matalia vaskisoittimia, joille piti löytää sopivaa yhteissoittomateriaalia. Tästä seurasi keväällä 2005 Bleckhornen-yhtyeen syntyminen.

2.3 Bleckhornen ja The Esbones

Bleckhornen on matalien vaskisoitinten yhtye, The Esbones on pasuunakuoro. Näiden kokoonpanojen runkona ovat omat pasuuna- ja baritonitorvioppilaani sekä musiikkiopistomme puhallinorkestereiden muut matalien vaskien soittajat. Molemmat ovat projektiluonteisesti harjoittelevia ja esiintyviä kokoonpanoja. Kokoan ne tarpeen tullen, eli käytännössä silloin, kun tarjoutuu sopiva esiintymistilaisuus. Lisäksi olen usein kutsunut mukaan entisiä oppilaitani ja muista yhteyksistä tuntemiani harrastajasoittajia. Joskus olen onnistunut houkuttelemaan mukaan myös muutaman ammattilaisen.

Bleckhornen ja The Esbones ovat ne yhtyeet, joille opinnäytetyöni isommat sovitukset ja sävellykset on tehty.

2.3.1 Bleckhornen-yhtyeen soittajat lukuvuonna 2008 – 2009

Bleckhornen-yhtyeessä on kaudella 2008 – 2009 ollut kolmetoista soittajaa: kahdeksan pasunistia, kolme baritonitorvensoittajaa ja kaksi tuubistia. Useimmat heistä soittavat musiikkiopistomme puhallinorkestereissa, joko KingsRoadissa tai KlangLiganissa.

Harmillisesti musiikkiopistomme ainoa varsinainen tuubaoppilas lopetti soittamisensa syksyllä, joten tuubasektiossa on ollut pelkästään aikuisia harrastajia. Toinen heistä on koulutukseltaan kanttori ja oopperalaulaja. Hän on harrastanut tuubansoittoa kymmenkunta vuotta KingsRoadissa. Toinen tuubistimme on eläkkeellä oleva fysioterapeutti. Hän on soittanut kontrabassoa kolmekymmentä vuotta ja on myös opettanut jonkin verran kontrabassonsoittoa. Tuubansoitto on hänellä kolme vuotta sitten alkanut uusi harrastus.

Baritonitorvea on yhtyeessämme soittanut kaksi kolmetoistavuotiasta poikaa, jotka aloittivat soittoharrastuksensa vuonna 2003 BlåsLigan-puhallinorkesterissa. Pari vuotta myöhemmin heistä tuli musiikkiopiston varsinaisia oppilaita. Toinen heistä soittaa tätä nykyä KingsRoadissa, toinen KlangLiganissa. Kolmantena jäsenenä tässä sektiossa on aikuinen mies, joka on harrastanut baritonitorvensoittoa KingsRoadissa orkesterin perustamisesta lähtien eli toistakymmentä vuotta. Viulua hän on kuitenkin soittanut jo kymmeniä vuosia tätä ennen.

Pasuniteista kolme on musiikkiopistomme varsinaisia oppilaita. Näistä vanhin ja pasunistina kokenein on soittanut pasuunaa kahdeksan vuotta. Hän on suorittanut musiikkiopiston perusasteen opinnot ja opiskelee opistotasolla. Nuorin on kolmetoistavuotias brittipoika, joka on muuttanut Suomeen vuonna 2008. Hän on soittanut pasuuna reilut neljä vuotta. Kommunikointi hänen kanssaan tapahtuu englanniksi, sillä hän ei vielä puhu ruotsia eikä suomea.

Muut viisi pasunistia ovat aikuisia harrastajia. Yksi heistä on minulla oppilaana musiikkiopiston avoimen opetuksen puitteissa. Hän on myös soittanut toistakymmentä vuotta KingsRoadissa. Tänä syksynä mukaan liityi erään musiikkiopistomme klarinetinsoiton oppilaan isä, joka on nuoruudessaan opiskellut pasuunansoittoa Vantaan

musiikkiopistossa ja opiskeluaikanaan soittanut big bandissä. Hän aloitti soittamisen uudestaan useamman vuoden tauon jälkeen viime syksynä, ja soittaa nyt tyttärensä kanssa samassa orkesterissa, KlangLiganissa. Joukkoon kuuluu myös oma vaimoni, joka aloitti pasuunansoiton kesäkurssilla vuonna 2005. Siitä syksystä lähtien hän soittanut KlangLiganissa. Häneltä saan usein suoraa palautetta kaikenlaisista musiikkiin, soittamiseen ja musiikkiopistoihin liittyvistä asioista. Näin saan arvokasta tietoa siitä, millaisia vaikeuksia pasuunansoitossa ja yhteismusisoinnissa on aikuisena aloittaneen harrastajan näkökulmasta. Neljäs pasunistijäsenemme on harrastajatrumpetisti, joka, soitettuaan trumpettia kolmisenkymmentä vuotta, kertoi minulle, että hän itse asiassa olisi aina halunnut soittaa pasuunaa. Järjestin niin, että hän viime syksynä sai lainata musiikkiopistoltamme pasuunan, ja tällä hetkellä hän on edistynyt jo niin pitkälle, että hän pystyy soittamaan KingsRoadissa. Bassopasunistimme on myös aikuinen, joka on ollut muutaman vuoden Sibelius-Akatemian harjoitusoppilaana. Hänellä on pasuunansoittoharrastusta takanaan kohta kymmenen vuotta.

Bleckhornen-yhtye on siis melko kirjava kokoonpano. Nuorimman ja vanhimman jäsenen ikäero on viitisenkymmentä vuotta, ja soittajien taustat muusikoina ja ihmisinä ovat hyvin erilaisia. Tämän erilaisuuden olen kuitenkin kokenut enemmän rikkautena kuin hankaluutena. Eri-ikäiset ja soittamisen suhteen eri osaamistasolla olevat soittajat suhtautuvat mielestäni toisiinsa asianmukaisella kunnioituksella ja tukevat toisiaan. Minun kannaltani ohjaajana tällä erilaisuudella on eniten vaikutusta valmistelutyöhön. On yritettävä huolehtia siitä, että kaikille on mielekästä soitettavaa, ja siitä, ettei kenellekään tule aivan ylivoimaista tehtävää. Joidenkin oppilaiden kanssa on harjoiteltava stemmat huolellisesti etukäteen soittotunneilla, toisille soittajille riittää hyvin se, että nuotit jaetaan harjoituksissa.

3 Sävellys- ja sovitustyön vaiheet

Tärkeä osa opinnäytetyötäni oli kerätä ja koota jo olemassa olevat, matalille vaskille tekemäni sovitukset ja sävellykset. Osa niistä, ensisijaisesti tietenkin vanhimmat, on tehty perinteiseen tapaan nuottipaperille. Vuosina 1995 – 2003 käytössäni oli Encore- nuotinnusohjema Macintosh-tietokoneessa. Vuodesta 2004 lähtien olen käyttänyt Finale-ohjelmaa PC-ympäristössä.

Ennen ainoastaan nuottipaperilla olemassa olleista sovituksista olen syksyllä 2004 siirtänyt tärkeimpinä pitämäni tietokoneelleni Finale-tiedostoiksi. Encore-tiedostot olen niin ikään siirtänyt nykyiselle tietokoneelleni ja muuntanut Finale-muotoon. Tätä työtä tehdessäni tein luonnollisesti myös pieniä muutoksia ja parannuksia vanhoihin sovituksiini.

Sovitukseni ovat syntyneet vuosien varrella erilaisiin konsertteihin ja tapahtumiin. Haluan tässä mainita muutaman minulle itselleni mieleen jääneen tapahtuman ja mitkä kappaleet siihen liittyvät.

Musiikkiopistomme joulukonsertin yhteydessä vuonna 2003 pasuunayhtyeeni oli saanut tehtäväkseen soittaa lämmittelymusiikkia Espoon tuomiokirkossa ennen varsinaisen konsertin alkua. Suuri osa yleisöstä tulee yleensä paikalle hyvissä ajoin varaamaan itselleen hyvät paikat, ja joulun taustamusiikki virittää tunnelmaa sopivasti ennen konserttia. Tuohon tilaisuuteen sovitin kappaleet Julsång ja Den första Julen, joista jälkimmäinen on valitettavasti kadonnut.

Syksyllä 2004 musiikkiopisto järjesti Hiljaisten laulujen konsertin. Valitsin apulaisrehtorin laatimasta luettelosta Evert Tauben kappaleen Nocturne sovitettavaksi ja esitettäväksi pasuunayhtyeellä.

Musiikkiopistolla oli keväällä 2005 puhallinsoittajien konsertti, jossa halusin, että yhtäikaa puolitoista vuotta aikaisemmin soittoharrastuksensa aloittaneet oppilaani soittaisivat jotain yhdessä. Tein heille silloin Plåtlåt -kappaleen.

Matalien vaskien yhtye Bleckhornen esiintyi ensimmäistä kertaa Espoon kulttuurikeskuksen aulassa ennen musiikkiopiston kevätkonserttia vuonna 2006, kun yleisö odotti pääsyä Tapiolasaliin. Tuolloin mukana oli mm. yksi aikuinen pasunisti, joka oli

soittanut pasuunaa vajaan vuoden, yksi melkein kolme vuotta soitintaan soittanut baritonitorvensoittajapoika ja yksi niin ikään melkein kolme vuotta soittanut tuubistipoika. Tähän tapahtumaan sovitin kappaleet Guds lov i naturen, Sjørövar-Fabbe ja Star Wars.

Tammikuussa 2007 vietin syntymäpäiviäni konsertin muodossa Kauniaisten Uudessa Paviljongissa. Siellä esiintyi myös pasuunayhtye The Esbones ennätyskokoisena. Itseni mukaan lukien mukana oli seitsemäntoista pasunistia. Soittajien kokemushajonta oli melkoinen. Ääripäät mainitakseni mukana oli muutama ammattipasunisti ja yksi puolitoista vuotta pasuunansoittoa harrastanut aikuinen. Tähän konserttiin tein sovitukset kappaleista I Feel Pretty ja Blueberry Hill. I Feel Pretty –kappaleen valitsin siksi, että Leonard Bernsteinin musikaali West Side Story valmistui ja kantaesitettiin minun syntymävuonnanani. Ja Blueberry Hill -kappaleen siksi, että saamieni tietojen mukaan Elvis Presley teki kuuluisan levytyksensä tuosta kappaleesta samana päivänä kuin minä synnyin.

Syksyllä 2008 on varsinaisesti syntynyt vain yksi kokonaan uusi kappale, swingrytmisen På Promenad. Pasuunaesittelykvartetto Trombondemonstration käsikirjoituksineen on enemmän leikkimielinen soitinesittely kuin musiikkiteos. Lisäksi sovitin tuuba-esittelyksi Teddykarhujen huviretken A-osan.

Joulukuussa 2008 alkoi hahmottua maaliskuisen Espoon koululaisille suunnatun Taidekarnevaali-esiintymisen rakenne. Silloin varmistui, että paikalla tulisi olemaan Bleckhornenin lisäksi pop-yhtye ja laulusolisti. Siksi sovitin vielä parin laulun taustat matalille vaskille ja komppiryhmälle.

3.1 Soitinten ominaisuuksien vaikutus

Jotta soiva lopputulos olisi sellainen kuin sovittaja on tarkoittanut, on hänen oltava tietoinen niiden soitinten ominaisuuksista, joille hän sovituksensa kirjoittaa.

Pasuuna ja baritonitorvi ovat rakenteensa puolesta b-vireisiä, vaikkakin nuotit, varsinkin pasuunan, yleensä kirjoitetaan soivaan sävellajiin. Tuuban yleisin koko on es-tuuba. Oppilaskäytössä harvoin muita tapaakaan. Tästä seuraa se, että muut kuin alennusmerkkiset sävellajit ovat varsin vaativia ja vaikeita saada soimaan.

Pasuunalla nuorten oppilaiden on usein mahdoton soittaa suuren oktaavin h, ellei heidän soittimessaan ole kvarttiventtiiliä. Käsi ei yksinkertaisesti yllä seitsemänteen vetoon, jota tämän sävelen soittaminen edellyttää. Sama koskee usein pienikokoisia aikuisia naisia. Käsivarren mitta tietysti huomioidaan siinä vaiheessa, kun hankitaan oma pasuuna, mutta ainakaan meidän musiikkiopistomme lainasoittimissa ei kvarttiventtiiliä ole. Tämäkin seikka tukee osaltaan alennusmerkkisten sävellajien käyttöä. Ylennysmerkkiset asteikot ovat pasuunalla siitäkkin hankalia, että niissä ei keskirekisterissä ole ykkösvedolta soitettavia säveliä, jotka auttaisivat estämään säveltason vähittäistä liukumista ylös- tai alaspäin.

Baritonitorvessa ja tuubassa joudutaan ylennysmerkkisissä sävellajeissa käyttämään enemmän useampia venttiilejä yhtäaikaan kuin alennusmerkkisissä. Se taas huonontaa soittimen sointia ja vaikeuttaa puhaltamista, kun putkeen tulee paljon jyrkkiä mutkia. Laadukkaissa soittimissa ongelma on pienempi, mutta oppilaiden soittimissa sillä on jonkin verran merkitystä.

Varsinaista tutkittua tietoa venttiilien vaikutuksesta soittimen sointiin ja puhallusvastukseen en ole löytänyt. Tiedot perustuvat omaan kokemukseeni soittajana ja soitonopettajana, omien opettajieni aikoinaan antamiin neuvoihin sekä vuosien varrella käymiini keskusteluihin muiden vaskisoittajien kanssa.

3.2 Oppilas- ja harrastajasoittajien huomioon ottaminen

Kun kirjoitetaan musiikkia vaskisoittimille, on aina muistettava, että soittimen äänialan ääripäät ovat vaikeasti saavutettavia. Matalalta soittaminen on vaikeaa, ja korkealta soittaminen on sekä vaikeaa että fyysisesti raskasta. Nämä asiat korostuvat, kun kirjoitetaan oppilas- ja harrastajasoittajille. Soittajan äänialan laajentaminen on pitkä ja työläs prosessi. Ensimmäinen vuosi tai pari vierähtää helposti, ennen kuin käyttökelpoisessa ambituksessa päästään yli oktaavin. Yksilöllisiä eroja toki on, joillekin oppilaille ylärekisteri on helpompi kuin alarekisteri, toisille taas päinvastoin. Joillekin kaikki rekisterit ovat tasaisen vaikeita. Jos kokoonpanossa on aloittelevia soittajia, joutuu heidän stemmansa usein räätälöimään yksilöllisten kykyjen mukaan.

Harrastajasoittajat ovat oma, varsin mielenkiintoinen lukunsa. Taustat tuntemillani harrastajapasunisteilla ovat monenkirjavia: joillain on takana vuosien musiikkiopisto-opiskelu ja jotkut ovat käytännössä täysin itseoppineita. Itseopiskelusta tietysti voi seurata

kaikenlaisia hauskoja pikku ongelmia. Tyypillistä lienee se, että soittotaidon eri osa-alueet eivät ole samalla tavalla keskenään tasapainossa kuin niillä, jotka ovat opiskelleet soittamista valvotuissa oloissa. Olen usein törmännyt esimerkiksi siihen, että nuotinlukutaito harrastajalla ei ole läheskään samalla tasolla kuin tekninen soittotaito. Varsinkin rytmiluku on joskus ollut kovin satunnaispohjaista toimintaa.

Kun kirjoittaa musiikkia harrastajille ja oppilaille, kannattaa kokemukseni mukaan pitää mielessä, että he eivät useinkaan kykene hahmottamaan monimutkaisia rytmejä nuoteista, vaan rytmit opitaan usein ulkoa korvakuulolta. Tästä syystä ei yleensä juuri kannata muunnella saman melodisen kuvion rytmiä. Melodian muuntelun kanssa kannattaa myös olla varovainen, sillä pienet muutokset jäävät helposti huomioimatta. Ainakin ne yleensä vaikeuttavat kappaleen oppimista.

3.3 Sovitusteknisiä haasteita

Matalille soittimille kirjoitettaessa törmätään helposti äänialan asettamiin rajoituksiin. Pasuunan äänialahan sinänsä on melko laaja, peruskurssit suorittanut pasunisti hallitsee yleensä hyvinkin yli kahden oktaavin alueen. $E - g^1$ on sillä tasolla melko turvallinen alue. Minulle on aikoinaan opetettu, että kullekin intervallille on olemassa niin sanottu puuroutumisraja, jonka alapuolella intervalli soi aina huonosti. Hiroaki Honshuku määrittelee esimerkiksi matalimman selkeästi soivan suuren terssin alemmaksi säveleksi suuren oktaavin B:n. (Honshuku, 2009.) Myös esimerkiksi Berklee College of Musicin kurssilla, Arranging 2, tunnetaan termi "matalan intervallin raja" ("Low Interval Limit"), jonka alapuolella sointi muuttuu "mutaiseksi" ("muddy"). (BERKLEE Glossary, 2009.)

Teknillisen korkeakoulun akustiikan professori Matti Karjalaisen mukaan matalien taajuuksien, siis musiikin kannalta matalien sävelten, käyttäytymistä on tutkittu hyvin vähän. (Karjalainen, puhelinkeskustelu 5.3.2009.) Akatemiatutkija Tapio Lokki ja tutkija Jukka Pätynen eivät myöskään osanneet vahvistaa puuroutumisrajan olemassaoloa. He arvelivat, että jos tällainen ilmiö on olemassa, se voisi liittyä ihmiskorvan ominaisuuksiin. Toinen mahdollisuus voisi olla, että se liittyy jotenkin tasavireiseen viritysjärjestelmään. (Lokki & Pätynen, keskustelu 10.3.2009.)

Väistämätöntä kuitenkin on, että matalalle kirjoitetut soinnut ja intervallit helposti kuulostavat yksitotisen tummasävyisiltä. Melodian erottumisen ja selkeän hahmottumisen

takia se usein pyritään sijoittamaan ylimpään ääneen. Kun nämä asiat yhdistetään vaskisoittimille edullisten sävellajien valikoimaan, niin yhtälö on välillä melko mutkikas.

Hyvässä orkestraatiossa pyritään yleensä jäsentämään musiikillisia aineksia ja luomaan vaihtelua käyttämällä erilaisia sointivärejä. (Rimsky-Korsakov, 1964, 63-96; Piston, 1979, 355-443.) Matalien vaskien yhtyeessä tämä muodostuu jonkinasteiseksi haasteeksi, koska kaikkien soitinten väri on melko samankaltainen. Trumpetinsukuisina pasuunat toki soivat hiukan eri lailla kuin baritonitorvet, jotka ovat tuubasoittimia. Tämän sointivärieron pystyivät Lokki ja Pätynen vahvistamaan. He näyttivät minulle eri vaskisoitinten tuottamia taajuusspektrejä suuntakuviointeina. Niistä pystyi selkeästi näkemään, että tuubasoitinten ja trumpettisoitinten soinnit ovat erilaisia. Vaikka tämä ero ei olekaan valtavan suuri, sitä kannattaa tietenkin pyrkiä hyödyntämään. Pasuunoissa on myös mahdollista käyttää erilaisia sordiinoja, jotka lisäävät värivalikoimaa. Äänen suuntakin edesauttaa osaltaan sointivärien erottumista toisistaan. Siksi esitystilanteessa kannattaa sijoittaa pasuuna- ja baritonitorvisektiot esiintymislavalle mieluummin vierekkäin kuin peräkkäin.

3.4 Tekijänoikeusasiat

Suomessa säveltäjien, sovittajien ja sanoittajien tekijänoikeusjärjestö on Teosto. Olen ollut Teoston asiakas vuodesta 1986. Tämä tarkoittaa sitä, että Teosto huolehtii sävellysteni ja sovitusni oikeuksien valvonnasta. Silloin, kun kyseessä on oma sävellykseni tai sovitus kappaleesta, jonka säveltäjä on kuollut yli 70 vuotta sitten tai säveltäjää ei ole tiedossa, niin asia on varsin yksinkertainen. Minä teen teosilmoituksen Teostolle, ja Teosto huolehtii siitä, että minä saan korvaukseni, kun kappaletta esitetään. Mutta muiden säveltäjien teoksista pitää ensin saada sovituslupa, ennen kuin sovituksen voi ilmoittaa. Kotimaiset kollegat ovat pääsääntöisesti sovitusluvan myöntäneet, mutta ulkomaiset oikeudenomistajat ovat hankalampia tapauksia. Yleensä sovituslupia joutuu hakemaan kustantajilta, ja useimmiten kustantajat edellyttävät, että sovitus on jo olemassa ja tarkistettavissa ennen sovitusluvan myöntämistä. Jos ja kun sovituslupa sitten myönnetään, siihen ei yleensä sisälly minkäänlaisia oikeuksia osuuksiin tekijänoikeuskorvauksista, vaan kaikki korvaukset esityksistä menevät säveltäjän edustajille.

Koska yhteissoittomateriaalini on tarkoitettu ensisijaisesti oppilas- ja oppilaitoskäyttöön, eikä musiikkioppilaitosten tarvitse maksaa tekijänoikeuskorvauksia, niin kyseessä oleva asia on lähinnä periaatteellinen. Tämän materiaalin esityksistä en varmaankaan tule

koskaan saamaan mitään mainitsemisenarvoisia esityskorvauksia. Olen kuitenkin asianmukaisesti hakenut lupaa sovituksilleni. Toukokuussa 2009 olen saanut myönteisen vastauksen vasta yhden kappaleen, Evert Tauben Nocturnen, osalta. Muiden kappaleiden oikeudenomistajat eivät tähän mennessä ole ottaneet asiaan kantaa.

Kootessani materiaalia ja siivotessani sitä esityskuntoon olen myös ajatellut, että joku muukin voisi hyödyntää teoksiani, jos nuotteja voisi hankkia jostain. Olen siksi ryhtynyt ottamaan selvää mahdollisuuksista saada materiaali kustannetuksi. Julkaiseminen on tietenkin mahdollista vain niiden kappaleiden osalta, joihin saan asianmukaiset luvat.

Ellei mikään kaupallinen kustantaja kiinnostu materiaalistani, harkitsen vakavasti nuottieni laittamista tietoverkkoon vapaasti kaikkien halukkaiden katsottaviksi ja ladattaviksi. Ensisijaisestihan kuitenkin haluaisin, että kappaleitani soitetaan, ja että muutkin näin voisivat hyödyntää tekemääni työtä ja edistää yhteistä, matalien vaskien asiaamme.

4 Teokset

Kuvailen tässä osiossa sekä opinnäytetyöni sävellyksiä ja sovituksia että teosten ja stemmojen vaikeusastetta. Olen tehnyt jokaisesta kappaleesta taulukon, josta ilmenee kaikkien stemmojen äänialat. Joissain tapauksissa olen kirjoittanut stemmaan erilaisia vaihtoehtoja, joita voidaan valita soittajan kykyjen mukaan. Nämä vaihtoehdot näkyvät äänialataulukoissa siten, että joissain stemmoissa on mainittu kaksi eri ylintä ja/tai alinta säveltä. Kerron myös harjoituksissa ja esityksissä havaitsemistani vaikeuksista.

Olen myös huomionut vaimoni Pirjo-Riitta Takolanderin kokemukset. Hän on aloittelevana aikuisena pasunistina, ilman varsinaista aikaisempaa soittokokemusta, soittanut mukana The Esbones ja Bleckhornen -kokoonpanoissa vuodesta 2006. Hänen mielestään yksi vaikeimpia asioita yhteissoitossa on tietää, millä hetkellä pidemmän tauon jälkeen on tarkoitus taas aloittaa soittaminen. Tätä ongelmaa lisää se, että eri kappaleissa tahdit voivat vaihtua aivan eri nopeudella, vaikka tahtilaji olisikin sama. (Takolander, haastattelu 4.4.2009.)

Teosten partituurit ovat liitteessä 1. Nuotit on valmistettu Finale-nuotinnusohjelman versiolla 2009b.r3.

4.1 Bar-Bar-marsch

Tämä pieni duetto on sävelletty syksyllä 2004 kahden yhdeksänvuotiaan oppilaan soitettavaksi. He olivat silloin opiskelleet baritonitorvensoittoa runsaan vuoden ryhmäopetuksessa ja alkeispuhallinorkesterissa.

Kappaleen muoto on AABA¹ ja sävellaji on soiva B-duuri. A-osissa melodia on ylä-äänessä ja ala-ääni kulkee terssiä alempana. B-osassa on pieni imitaationpoikanen, jonka ala-ääni aloittaa ja jonka aikana äänet välillä menevät ristiin. Ala-äänien soittajalla on näin ollen hetken aikaa vastuu melodian kuljettamisesta, vaikka melodia muuten enimmäkseen onkin ylä-äänessä.

Taulukko 1. Bar-Bar-marsch äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Baritonitorvi 1	B	g
Baritonitorvi 2	A	f

4.2 Vals

"Vals"-duetto on sävelletty pari kuukautta myöhemmin kuin Bar-Bar-marsch samoille baritonioppilaille.

Sävellaji on Es-duuri ja valssissa on neljä pientä säettä, joita voisi kuvata kirjaimilla $a^1a^2a^3$.

Koska käytettävissä oleva ääni-ala oli pieni, olen antanut äänten mennä ristiin vähän väliä. Melodian kuuluminen perustuu siihen, että liikkuvampi ääni hahmottuu melodiaksi sekä siihen, että kullakin soittajalla on oma äänenvärinsä, joka saa melodian linjan hahmottumaan, vaikka se olisikin toista ääntä alempana.

Taulukko 2. Vals äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Baritonitorvi 1	B	as
Baritonitorvi 2	B	g

4.3 Plåtlåt

Plåtlåt on sävelletty alkuvuonna 2005 neljälle puolitoista vuotta aikaisemmin soittoharrastuksensa aloittaneille oppilailleni yhdessä soitettavaksi. Yksi heistä soitti pasuunaa, yksi tuubaa ja kaksi baritonitorvea.

Tämä kvartetto on es-mollipentatoninen, vaikka olenkin käyttänyt Es-duurin etumerkkejä. Avoimet kvintit, säästyksen ostinaattomuus sekä melodian mollipentatoninen sävy pyrkivät viittaamaan metallirokin maailmaan. Vaikutelma jää tosin hiukan vaisuksi ilman rumpuja, sähköistä vahvistusta ja säröä. Muoto on ABABA. Alussa on lyhyt, A-osan

säestysostinaatosta koostuva intro ja lopussa on pieni coda, jossa saman ostinaaton jälkeen B-osan motiivi lopettaa kappaleen.

Taulukko 3. Plättilät äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna	B	as
Baritonitorvi 1	As	ges
Baritonitorvi 2	As	es
Tuuba	Des	As

A-osissa pasuuna soittaa melodiaa unisonossa ensimmäisen baritonin kanssa, toinen baritoni ja tuuba säestävät kvinteissä. B-osassa pasuuna ja toinen baritoni soittavat melodiaa kvarteissa, ensimmäinen baritoni ja tuuba säestävät kvinteissä.

Eryyisenä teknisenä vaikeutena mainittakoon sävelet ges ja des. Ne vaativat pasuunalla viidettä vetoa ja baritonitorvella venttiiliyhdistelmää 23. Sama hankala sormitus on tuuballa sävelellä Ges. Tämä sormitusvaikeus korostuu B-osan nopeissa kuvioissa.

4.4 Julsång

Kyseessä on Adolphe Adamin Joululaulu, suomeksi tunnettu nimellä "Oi Jouluyö". Sovituksen ensiesityksessä joulukuussa 2003 eräs hiukan pidemmälle ehtinyt oppilaani soitti kappaleen alun solistina, ja loppupuolen soitimme pasuunakuorona. Säestävänä soittimena olivat tuolloin urut.

Tässä kappaleessa oma osuuteni on laulun loppupuolen orkestroiminen pasuunakvartetille. Runkona olen käyttänyt säveltäjän alkuperäistä melodiaa ja pianosäestystä. Sävellaji on Es-duuri.

Taulukko 4. Julsång äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	es	g ¹ tai b ¹
Pasuuna 2	g	es ¹
Pasuuna 3	d	b
Pasuuna 4 tai bassopasuuna	G tai Es	g

Pedagogisista syistä ykköspasuunan stemma on kirjoitettu tenoriavaimelle. Kolmannen pasuunan stemma on helpoin, siinä soitti ensiesityksessä mukana puolitoista vuotta pasuunansoittoa opiskellut yksitoistavuotias oppilas.

4.5 Nocturne

Ensimmäisen version tästä Evert Tauben laulun sovitukselta tein vuonna 2004 pasuunatriolle. Olen muokannut sitä syksyllä 2008. Tässä vaiheessa lisäsin siihen mahdollisuuden käyttää kokoonpanossa myös tuubaa.

Kyseessä on yksinkertainen kolmiääninen kuorosovitus B-duurissa. Se on hyvin soitettavissa pasuunatriolla. Stemmoja voi kaksintaa, ja tällöin myös tuuban lisääminen alimpaan ääneen voi olla mielekästä. Mikään ei myöskään estä korvaamista pasuunoita kolmella baritonitorvella tai kahdella baritonitorvella ja tuuballa.

Taulukko 5. Nocturne äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	a	f ¹
Pasuuna 2	d	d ¹
Pasuuna 3	E tai A	d tai a
Tuuba (valinnainen)	B ₁	d

4.6 Guds lov i naturen

Tämä on sovitus isolle matalien vaskisoitinten yhtyeelle Ludwig van Beethovenin laulusta "Die Ehre Gottes aus der Natur". Ensiesitys oli vuonna 2006.

Sovitus on melko suoraviivainen orkestrointi seitsenääniselle matalien vaskien yhtyeelle: kolmelle pasuunalle, bassopasuunalle, kahdelle baritonitorvelle ja tuuballe. Sävellajin olen vaihtanut F-duuriin alkuperäisestä C-duurista. Ensimmäinen pasuuna soittaa alkuperäisteoksen lauluosuudet, lukuun ottamatta tahteja 11 – 16, joissa tämä tehtävä on annettu toiselle pasuunalle. Beethovenin piano-osuudet olen pyrkinyt soitintamaan niin, että ne kuulostaisivat tuubasävyisiltä, jotta laulun melodia erottuisi pasuunasävyisempänä. F-duurisoinnin olen, sävellajivalintani seurauksena, kerran alussa ja toisen kerran

lopussa, joutunut kirjoittamaan hyvin matalalle, suureen oktaaviin. Mielestäni tämä tumma sävy kuitenkin istuu teoksen juhlalliseen tunnelmaan hyvin.

Taulukko 6. Guds lov i naturen äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	f	c ²
Pasuuna 2	c	g ¹
Pasuuna 3	c	b
Bassopasuuna	E	b
Baritonitorvi 1	c	f ¹
Baritonitorvi 2	F	g
Tuuba	H ₁	f

Pasuunastemmoista kolmas on helpoin ja baritonistemmoista toinen. Tuubastemmakaan ei ole teknisesti mitenkään kohtuuttoman hankala. Siinä suurin vaikeus ensiesityksen alla oli saada oppilas muistamaan, että pitää soittaa E eikä Es. Muuten tässä kappaleessa on hankalinta, mutta samalla sangen opettavaista se, että sama sävel välillä toistuu kovin monta kertaa peräkkäin. Aloittelevan pasunistin mielestä alaspäiset hyppyt kolmannen pasuunan stemmassa olivat vaikeita. (Takolander, haastattelu 4.4.2009.)

4.7 Sjørövar-Fabbe

Georg Riedel sävelsi tämän laulun merisairaudesta kärsivästä merirosvosta elokuvaan ”Peppi Pitkätossu seitsemällä merellä”.

Sovitus on kuusiääninen: kolme pasuunaa, kaksi baritonitorvea ja tuuba. Sävellaji on Es-duuri. Laulun rakenne on AABA ja sovituksessani rakenne käydään läpi kaksi kertaa. Kappale alkaa lyhyellä introlla, jossa baritonit ja tuuba toistavat Es - B kvinttiä daktyylirytmillä. Ensimmäisten A-osien melodia esitetään unisonossa, osittain oktaaveissa, sordinoiduilla pasuunoilla. Baritonien ja tuuban introssa aloittama daktyylirytmijatkua säestyksenä. Ensimmäisessä B-osassa baritonit soittavat melodian unisonossa. Tuuba säestää kokonuoteilla ja toinen ja kolmas pasuuna rauhallisilla synkooppisoinnuilla. Kolmas A-osa on muuten samanlainen kuin kaksi ensimmäistä, mutta pasuunat ovat ilman sordiinoita. Toisen säkeistön alussa baritonit soittavat melodiana vuorotellen tuuban kanssa. Toisessa A-osassa toinen ja kolmas pasuuna säestävät hiljaa pitkällä äänillä. B-osan melodia on pasuunoilla kolmiäänisenä sektiona. Säestys on samanlainen kuin

ensimmäisessä B-osassa, mutta baritonit korvaavat pasuunat. Viimeinen A-osa eroaa muista A-osista siten, että unisonomelodia on muuttunut kolmiääniseksi pasuunakuoroksi. Kolmanneksi viimeisessä tahdissa on hidastus ja fermaatti, jonka jälkeen palataan vielä lopuksi alkuperäiseen tempoon.

Taulukko 7. Sjörovar-Fabbe äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	es	es ¹
Pasuuna 2	c	es ¹
Pasuuna 3	As	b
Baritonitorvi 1	A	b
Baritonitorvi 2	G	f
Tuuba	B ₁ tai C	B tai es

Vaikeusasteeltaan kaikki stemmat ovat lähes samanarvoisia. Kolmannella pasuunalla on kuitenkin viimeisessä A-osassa hiukan helpommat kuviot kuin muilla. Muuten se, onko soittajan helpompi soittaa toista vai kolmatta pasuunaa tai ensimmäistä vai toista baritonia riippuu lähinnä siitä, onko hänen ylipäätään helpompi soittaa korkealta vai matalalta. Aloittelevan pasunistin suurin vaikeus oli B-osan synkooppirytmien käynnistäminen. (Takolander, haastattelu 4.4.2009.) Melodian nopeat kuviot ovat tosin nekin vaikeita, mutta niissä voi vähän fuskata, kun muut soittavat unisonossa. Yksityiskohtana mainittakoon vielä, että sordiinojen poistamisesta helposti syntyy hauskoja tilanteita. Vaikka samaa stemmaa soittaisikin useampi soittaja, ei esitystilanteessa aina ole aivan helppoa saada aikaan se, että edes yksi soittaisi sordinoidun asian loppuun, ja joku toinen huolehtisi avoimen paikan varmasta aloittamisesta.

4.8 Star Wars

Tämä on John Williamsin säveltämän Tähtien sota –musiikin pääteema, ”Main Theme”. Tämäkin sovitus on tehty kolmelle pasuunalle, kahdelle baritonitorvelle ja tuuballe.

Sävellaji on F-duuri. Rakenne on ABABA, ja kertaus on tässä sovituksessa toteutettu yksinkertaisesti kertauksena. Viimeinenkin A-osa on, loppukadenssia lukuun ottamatta, samanlainen kuin ensimmäinen. Pientä vaihtelua tulee siitä, että B-osan lopun ensimmäinen maali on tahdin pidempi kuin toinen. Ensimmäinen ja toinen pasuuna

soittavat A-osan melodian välillä unisono, välillä oktaaveissa. Muut säestävät. Säestyksessä kolmas pasuuna on piilotettu baritonien väliin, jotta säestys kuulostaisi tuubasävyiseltä ja ylempien pasuunoiden melodia erottuisi. B-osan lyyrisemmän melodian soittavat baritonitorvet pasuunoiden ja tuuban säestyksellä. B-osan lopussa olen halunnut varmistaa korkean paikan melodian kaksintamalla ensimmäisen baritonin stemman ensimmäisellä pasuunalla. Ensimmäisen maalin lopussa on kolmannella pasuunalla tärkeä ylimenomotiivi yhdessä ensimmäisen baritonin kanssa.

Taulukko 8. Star Wars äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	c	f ¹
Pasuuna 2	c	des ¹
Pasuuna 3	c	b
Baritonitorvi 1	c	f ¹
Baritonitorvi 2	B	b tai c ¹
Tuuba	C	d

Kolmannen pasuunan, toisen baritonin ja tuuban stemmat soveltuvat parhaiten kokemattomimmille soittajille. Vähiten soittaneille oli vaikeaa päästä mukaan alun takapotkuihin.

4.9 I Feel Pretty

Sovitin tämän Leonard Bernsteinin säveltämän laulun alunperin kuusiääniselle pasuunakuorolle, mutta neljäs ja viides pasuuna ovat hyvinkin korvattavissa baritonitorvilla ja bassopasuuna tuuballa.

Sävellaji on As-duuri, ja rakenteeltaan tämäkin sovitin on melko yksinkertainen. Jätin pois alkuperäisteoksesta välisosan, ja rakenteeksi jäi AABA(BA). Lyhyen intron, joka ikään kuin vain kertoo, minkälainen poljento on kyseessä, otin suoraan Bernsteinilta. Se on sovitettu bassopasuunalle ja sordinoiduille kolmelle ylimmälle pasuunalle. Ensimmäisten A-osien melodia on neljännellä ja viidennellä pasuunalla kaksiäänisesti. Muut säestävät, yläpasuunoilla on sordiinot, jotka poistetaan ennen B-osaa. B-osan melodia alkaa kolmiäänisenä kolmella ylimmällä pasuunalla. Yhdeksännestä tahdistista se jatkuu pelkällä ensimmäisellä pasuunalla muiden paitsi toisen pasuunan säestäessä. Ylimeno A-osaan rakentuu eräänlaisena alaspäisenä pyramidimuodostelmana: ensimmäinen, toinen, kolmas

ja neljäs pasuuna tulevat sisään vuorotellen. Viimeisen A-osan alussa melodia on ensimmäisellä ja viidennellä pasuunalla. Neljäs pasuuna vastailee, kunnes se lopussa siirtyy kolmanneksi ääneksi kuoroon ensimmäisen ja viidennen pasuunan kanssa. Muut säestävät.

Taulukko 9. I Feel Pretty äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	es	b ¹
Pasuuna 2	f	ges ¹
Pasuuna 3	es	es ¹
Pasuuna 4	As	g ¹
Pasuuna 5	c	des ¹
Bassopasuuna	Es tai As ₁	g

Vaikeimmat stemmat ovat ensimmäinen, neljäs ja toinen, tässä järjestyksessä. Helpoin stemma on viides. Sen olen rakentanut niin, että vaikka siinä on nopeitakin kuvioita, niin niitä ei ole kovin monta erilaista, vaan sama kuvio toistuu samanlaisena useamman kerran. Tässä oli silti riittävästi tekemistä harrastajalla, joka ensiesityksen aikoihin oli soittanut pasuunaa vasta puolisentoista vuotta. Lisäksi hän piti kahdeksasosatauolla alkavia säestystahteja 46 – 49 vaikeina. (Takolander, haastattelu 4.4.2009.)

Stemmojen keskinäiseen tehtäväjakoon kappaleessa vaikutti oleellisesti se, että halusin, että alun melodiaa ensiesityksessä soittaisivat nimenomaan yhtyeen naispuoliset jäsenet. Neljäs ja viides stemma on siis räätälöity juuri heidän silloisia kykyjään vastaaviksi. Tämä ei tietenkään estä ketään muita, miehiäkään, soittamasta kyseisiä stemmoja tulevaisuudessa.

4.10 Blueberry Hill

Vincent Rosen kappaleen sovitukset on kirjoitettu kuusiääniselle pasuunayhtyeelle, mutta I Feel Pretty -sovituksen tavoin bassopasuuna voidaan tarvittaessa korvata tuuballa ja pari ylempää pasuunaa baritonitorvilla.

Sovituksen muoto perustuu yhteen säkeistöön ja kahteen kertosäkeeseen. Kertosäkeistä ensimmäinen on tyyllisesti lähellä seitsikko- tai perinteistä puhallinorkesterityyliä kun taas

jälkimmäinen on olemukseltaan lähempänä big band –traditiota. Alussa sävellaji on F-duuri ja lopussa B-duuri. Modulaatio tapahtuu toiseen kertosäkeeseen mentäessä.

Kappaleen aloittaa bassopasuunan melodia ensimmäisen, neljännen ja viidennen pasuunan säestäessä pitkillä äänillä. Melodiavastuu siirtyy neljäksi tahdiksi kolmannelle pasuunalle, ja sen jälkeen takaisin bassopasuunalle. Ensimmäisen kertosäkeen A-osan melodia on toisella pasuunalla, alemmat pasuunat säestävät. B-osan melodiasta huolehtii kolmas pasuuna ja seuraavasta A-osasta jälleen toinen pasuuna. Toisen kertosäkeen A-osien melodiat on kirjoitettu sektionaalisesti kolmeen ylimpään stemmaan. Bassopasuuna säestää walking bass –tyyppisesti. Toisessa ja kolmannessa A-osassa neljännessä ja viidennessä stemmassa on vastauksia melodialle. Viimeisen B-osan melodia on taas toisen pasuunan soolo, muilla on pitkiä ääniä ja ensimmäinen pasuuna lepää. Kappaleen lopussa toistetaan viimeinen fraasi kaksi kertaa ja kappale loppuu Ellington-tyylisesti.

Taulukko 10. Blueberry Hill äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	f	b ¹
Pasuuna 2	c	g ¹
Pasuuna 3	E	f ¹
Pasuuna 4	es	es ¹
Pasuuna 5	F tai A	b
Bassopasuuna	C tai B ₁	f

Ensimmäisen pasuunan stemma on melko vaativa jo siksi, että se liikkuu korkealla. Toisella pasuunalla on paljon melodiaa, välillä aika hankalassa rekisterissä. Kolmannella pasuunallakin on tärkeitä melodiaosuuksia. Bassopasuuna taas on matalalla, ja siksi vaativa. Viidennen pasuunan stemma on suunniteltu helpoimmaksi. Kokemattomin soittaja piti taas takapotkukuvioiden soittamista hankalana. (Takolander, haastattelu 4.4.2009.)

4.11 PR-Blues

Sävelsin alunperin PR-Bluesin big bandille vuonna 1999. Samana vuonna tein siitä myös version pasuunatriolle ja rytmiryhmälle. Syksyllä 2008 muokkasin version kolmelle pasuunalle, kahdelle baritonitorvelle, tuuballe ja rytmiryhmälle. Tässä kappaleessa kaikki stemmat ovat karkeasti ottaen yhtä helppoja. Pasuunat muodostavat oman sektionsa ja baritonit omansa. Tuuballa on itsenäinen bassorooli. Soittajille tarjoutuu myös mahdollisuus improvisointiin: kyseessä on kahdentoista tahdin blues. Tämän sovituksen

ensiesitys oli Metropolia-ammattikorkeakoulun Yamk-pedagogien juhlakonsertissa 25.4.2009.

Taulukko 11. PR-Blues äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	B	f ¹
Pasuuna 2	B	d ¹
Pasuuna 3	A	g
Baritonitorvi 1	B	c ¹
Baritonitorvi 2	B tai F	as
Tuuba	B ₁	B

4.12 Perdido

Sovitin Duke Ellingtonin orkesterin tunnetuksi tekemän Juan Tizolin sävelmän pasuunatriolle ja rytmiryhmälle vuoden 2008 keväällä, ja muokkasin sitä hiukan tammikuussa 2009.

Ensimmäinen pasuuna on jonkin verran muita vaativampi. Korkean keskirekisterin lyhyitä repliikkejä ei ole aivan helppo saada syttymään ajallaan. Tässä kappaleessa voidaan harjoitella sektiosoittoa. Kaikissa stemmoissa on jonkin verran kromatiikkaa ja hankalia intervaleja. Sävellaji on C-duuri ja osa soinnuista on hiukan hankala saada soimaan, joten kappaleesta ei ole ihan vasta-alkajien soitettavaksi. Kolmen tai neljän vuoden ohjatun pasuunansoitonopiskelun jälkeen kaksi alinta stemmaa lienevät soitettavissa.

Taulukko 12. Perdido äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	B	f ¹
Pasuuna 2	B	c ¹
Pasuuna 3	A	b

4.13 På promenad

På promenad on sävelletty ja kantaesitetty syksyllä 2008. Kyseessä on keskinopea swing-kappale B-duurissa. Rakenne on kolmenkymmenen kahden tahdin AABA-muoto, joka käydään läpi kaksi kertaa. Alun melodia on ensimmäisen baritonin soolo tuuban säestyksellä. Toisessa A-osassa voivat kaikki baritonit halutessaan soittaa, ja ensimmäinen ja kolmas pasuuna säestävät sordinoituina. B-osan melodia on toisella pasuunalla ja toisella baritonilla kaksiäänisenä. Kolmas A-osa on lähes samanlainen kuin toinen, mutta pasuunat ovat ilman sordiinoja ja toinen pasuuna on päässyt mukaan säestykseen. Seuraavaan A-osaan olen tuonut uuden melodian kolmiäänisellä pasuunasektiolla. Siihen tulee kertauksessa mukaan baritonien ensimmäinen melodia. B-osa alkaa samalla tavalla kuin edellisellä kerralla, mutta huipentuu *tuttiin* ennen viimeistä A-osaa, joka on samanlainen baritonisoolo kuin aivan ensimmäinen. Juuri ennen loppua olen kuitenkin lisännyt pyramiditahdin: soittimet tulevat sisään vuorotellen, ensin tuuba ja baritonit yhdessä ja sen jälkeen pasuunat alhaalta ylöspäin. Tämän jälkeen kaikki soittavat kappaleen lopun yhdessä.

Taulukko 13. På promenad äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	g	b ¹
Pasuuna 2	d	es ¹
Pasuuna 3	d	b
Baritonitorvi 1	A	b
Baritonitorvi 2	A	f tai b
Tuuba	B ₁	c

Ensimmäisen pasuunan stemma on melko vaativa. Toisen pasuunan stemma on kohtuullinen, sillä B-osan melodia on hyvässä keskirekisterissä. Kolmas pasuuna on helpohko, kuviot ovat yksinkertaisempia kuin muilla pasuunoilla. Ensimmäisen baritonin stemma ei sinänsä ole hankala, mutta melodiasoolo tietysti lisää vaativuusastetta hiukan. Toisen baritonin stemma on helpoimmassa muodossaan melko helppo. Jos soittaja kykenee, hän voi soittaa pikkunuotit. Tuuban stemma on normaalia keskitasoa. Kokemattomimman kolmospasunistin kommentti oli, että oli mukava soittaa, kun oli sellainen olo, että pysyy hyvin mukana. (Takolander, haastattelu 4.4.2009.)

4.14 Teddybjörnarna

Tämä on hyvin lyhyt versio John Walter Brattonin säveltämästä Teddykarhujen huvirekkestä. Sovitin sen 17.3.2009 Taidekarnevaalikonserttia varten tuubanesittelykappaleeksi.

Tuuba saa kunnian aloittaa ja lopettaa yksin. Tuuban, baritonin ja ensimmäisen pasuunan stemmat vaativat jonkin verran soittokokemusta. 6/8-tahtilaji sekä soiva f-molli ja As-duuri sävellajeina asettavat omat haasteensa. Toisen ja kolmannen pasuunan stemmat ovat kohtuullisen helppoja soittaa. Suurin vaikeus kokemattomilla soittajilla on tietää, milloin pitäisi soittaa. Taukotahtien laskeminen ja sykkeen ymmärtäminen muodostuvat haasteiksi.

Taulukko 14. Teddybjörnarna äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	es	f ¹
Pasuuna 2	es	b
Pasuuna 3	c	b
Baritonitorvi	es	c ¹
Tuuba	As ₁ tai Es ₁	des

4.15 Trombonpresentation

Sävelsin joulukuussa 2008 kappaleen Trombonpresentation neliääniselle pasuunakuorolle tai pasuunakvartetille. Samalla laadin siihen myös käsikirjoituksen, joka kertoo pasuunan ominaisuuksista. Tätä kappaletta on tarkoitus käyttää juonnettuna pasuunaesittelynä, juontaja ja pasuunat vuorottelevat. Olin hyvin imarreltu, kun ammattinäyttelijä, joka toimi Taidekarnevaalikonserttimme juontajana, ei halunnut muuttaa sanaakaan käsikirjoituksestani, vaan käytti sitä sellaisenaan. Päälle päätteeksi hän vielä piti tätä numeroa hyvänä.

Taulukko 15. Trombonpresentation äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	B	es ¹
Pasuuna 2	B	c ¹
Pasuuna 3	B	b
Pasuuna 4 tai bassopasuuna	F tai B ₁	b

Kolmannen pasuunan stemma on teknisesti helpoin, kolmanneksi viimeisen tahdin triolista voivat hitaammat soittajat jättää kaksi jälkimmäistä säveltä soittamatta. Muutama intonaation kannalta tärkeä sävel, esimerkiksi kuudennentoista tahdin fis, on kuitenkin sattunut tähän stemmaan, mikä tietenkin teettää jonkin verran töitä harjoitusvaiheessa. Muut stemmat ovat keskenään suunnilleen yhtä vaikeita. Äänialataulukossa en ole ottanut huomioon niitä kohtia, joissa esitellään pasuunan korkeita ja matalia ääniä, koska niissä kohdissa on tarkoitus soittaa niin korkealta ja matalalta kuin mahdollista.

4.16 Barnrock

Taidekarnevaalikonsertteihin 17.3.2009 sovitin Pasi Hiihtolan säveltämän ja sanoittaman ja APA-yhtyeen aikoinaan levyttämän Barnrockin kaikkien osallistujien yhteisnumeroksi. Tämän sovituksen vähimmäiskokoonpanoon kuuluu laulusolisti, kolme pasuunaa, baritonitorvi, tuuba, kitara, sähköbasso ja rummut. Taidekarnevaalin esityksissä oli lisäksi toinen laulaja, toinen kitaristi ja kosketinsoittaja. Vaskisoittimet ottavat tässä sellaisia rooleja, jotka tämäntyyllisessä rockissa perinteisesti enimmäkseen kuuluvat sähkösoittimille. Kitarasoolo on esimerkiksi korvattu pasuunasoololla.

Taulukko 16. Barnrock äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	A	f ¹
Pasuuna 2	E	d ¹
Pasuuna 3	A	c ¹
Baritonitorvi	A	a
Tuuba	A ₁	d

4.17 Kottar i karburatorn

Taidekarnevaalin konsertteihin tarvittiin tietenkin myös ylimääräinen numero. Valitsimme sellaiseksi Sås och Kopp –yhtyeen levyttämän Kottar i karburatorn. Tämäkin kappale on Pasi Hiihtolan säveltämä, sanoista vastaavat Peik Stenberg ja Pasi Hiihtola yhdessä.

Taulukko 17. Kottar i karburatorn äänialat

	Alin sävel	Ylin sävel
Pasuuna 1	es	es ¹
Pasuuna 2	d	d ¹
Pasuuna 3	A	a
Baritonitorvi 1	B	d ¹
Baritonitorvi 2	A	g
Tuuba	B ₁	B

5 Esiintymiset

Matalien vaskisoitinten yhtye Bleckhornen on tämän opinnäytetyöni johdosta toiminut harvinaisen aktiivisesti lukuvuonna 2008 – 2009. Olemme tämän vuoden aikana tähän mennessä esiintyneet kolme kertaa ja pitäneet seitsemät koko yhtyeen harjoitukset. Lisäksi olemme kokoontuneet pienemmissä ryhmissä muutaman kerran harjoittelemaan ja äänittämään musiikkia tanssijoiden harjoituksia varten. Meitä on myös pyydetty soittamaan osaa Taidekarnevaali-ohjelmistostamme Musikinstitutet Kungsvägenin kevätkonserttiin 25.5.2009.

5.1 Puhaltimien juhlaa!

Kauniaisten musiikkiopisto järjesti 12.11.2008 Puhaltimien juhlaa! –konsertin Kauniaisten Uudessa paviljongissa. Tähän konserttiin he kutsuivat vieraita Kotkaneudun musiikkiopistosta, Keski-Helsingin musiikkiopistosta sekä meiltä, Musikinstitutet Kungsvägenistä. Bleckhornen osallistui tähän tapahtumaan soittamalla kolme kappaletta: Guds lov i naturen, Sjörovar-Fabbe ja På promenad.

Pidimme Puhaltimien juhlaa! –konserttia varten kahdet runsaan tunnin mittaiset harjoitukset. Ensimmäisissä harjoituksissa 30.10. käytimme suurimman osan ajasta vastavalmistuneen På promenad –kappaleen harjoitteluun. Monet soittajista olivat nimittäin joskus aikaisemmin soittaneet kahta muuta kappaletta. Toisissa harjoituksissa 11.11. hioimme tasapuolisesti kaikkia kolmea teosta. Kiinnitimme erityistä huomiota dynamiikkaan ja intonaatioon. Näiden harjoitusten lisäksi saimme käyttää viisitoista minuuttia saliharjoitukseen ja akustiikkaan tutustumiseen ennen konserttia.

Ensipasunistimme tosin myöhästyi saliharjoituksista. Konserttipäivän aikataulu selvisi vasta melko myöhään, ja vaikka olinkin tiedottanut siitä kirjallisesti, en ilmeisesti ollut tähdentänyt muuttunutta aikataulua riittävästi. Sen jälkeen olen itse tullut entistäkin huolellisemmaksi, enkä mielelläni ilmoita tarkkoja aikatauluja ennen kuin ne ovat kohtuullisen varmoja.

5.2 Bleckhornen och Mojo Filter

Kun syksyllä 2008 suunnittelin tätä opinnäytetyötäni, neuvottelin esimiesteni kanssa siitä, missä konsertissa Bleckhornen voisi saada soittaa näitä sovituksiani ja sävellyksiäni. Minulla oli erityisenä toiveena, että saisimme soittaa sellaiselle yleisölle, joka ei tavallisesti tulisi kuuntelemaan matalien vaskisoitinten soittoa. Olin hyvin ilahtunut, kun minulle tarjottiin mahdollisuutta viedä soittajani Espoon Taidekarnevaaliin 17.3.2009. Meille varattiin kaksi esitystä Louhisaliin, klo 9.00 ja 10.00. Tämä tapahtuma oli suunnattu peruskoulun luokka-asteille 1-6, meidän tapauksessamme ensisijaisesti ruotsinkielisille kouluille ja kielikylpyluokille. Koulut varasivat paikkoja salista sillä periaatteella, että opettajat toivat koko luokkansa paikalle. Näin ollen noin neljäläsadalla-kuudellakymmenellä Espoon alakoululaisella oli mahdollisuus saada kuulla meidän soittoamme. Lisäksi saimme mahdollisuuden antaa lasten kokeilla pasuunaa, baritonitorvea ja tuubaa Kulttuurikeskuksen aulaan konserttien välissä sekä niiden jälkeen.

Musiikkiopisto antoi tälle työlleni hyvin vahvan tuen. Jatkoin konserttivalmisteluja yhdessä apulaisrehtorin kanssa. Hän oli mukana tapahtuman suunnittelussa ja hoiti osan käytännön asioista, kuten yhteyksiä yhteistyökumppaneihin. Lisäksi hän lupautui toimimaan huoltajana harjoituksissa ja esityksissä.

Päätimme tehdä konsertista monipuolisen ja poikkitaiteellisen tapahtuman. Bleckhornen-yhtyeen lisäksi konserttiin pyydettiin mukaan Kungsvägenin edistynein pop-yhtye, Mojo Filter. Eräältä ammattikoreografilta tilattiin koreografia kahteen kappaleeseen ja Mojo Filterin rumpaliilta, joka on harrastanut videoelokuvien tekemistä, tilattiin elokuva. Tapahtumaan pyydettiin juontajaksi ja vetonaulaksi näyttelijä, joka on myös tunnettu lastenmusiikin esittäjä. Projektille laadittiin budjetti ja sille haettiin apurahaa. Konserteille annettiin nimeksi "Bleckhornen och Mojo Filter".

5.2.1 Taidekarnevaalikonserttien valmistelu

Suunnittelimme yhdessä juontajan ja Mojo Filterin ohjaajan kanssa tapahtuman ohjelmiston käyttäen runkona olemassa olevia sovituksiani ja sävellyksiäni. Valitsimme näistä soitettavaksi teokset På promenad, SjörovarFabbe, Star Wars ja Perdido. Tapahtuman luonteesta johtuen halusin tehdä pasuunanesittelykappaleen,

Trombonpresentation, ja sovittaa tuubakeskeisen version Teddykarhujen huviretkestä, Teddybjörnarna. Mojo Filter valitsi omaksi numerokseen No Doubt -yhtyeen kappaleen Spider Webs.

Juontajan aloitteesta valitsimme loppuhuipennukseksi Sås och Kopp -yhtyeen ohjelmistosta kaksi kappaletta, Barnrock ja Kottar i karburatorn. Monet lapset tuntevat nämä kappaleet, joten ajateltiin, että yleisö voisi laulaa ainakin kertosäkeet mukana. Sovitin siis nämä kappaleet Mojo Filterin ja Bleckhornenin yhteisesti soitettavaksi. Juontajamme lupautui laulusolistiksi.

Star Wars -kappaleen aikana esitettävä Mojo Filterin rumpalin tekemä elokuva on mielestäni oikein hieno kuvaus siitä, miten musiikkiopiston oppilas kulkee soittotunnille raahaten mukanaan isoa torvikoteloä. Esitystilanteessa oli haasteena se, että kappaleen viimeinen ääni tulisi samalla hetkellä, kun elokuvan päähenkilö lopuksi puhalttaa alttotorveensa. Star Warsin äänittämisen jälkeen Bleckhornen oli ehtinyt oppia soittamaan kappaleen huomattavasti nopeammassa tempossa, ja jouduin esityksissä jonkin verran jarruttelemaan, jottei musiikki loppuisi ennen aikojaan.

Koreografi joutui tekemään koreografiansa kappaleisiin, joista lopullisia versiota ei kukaan ollut vielä kuullut. Perdidosta pystyimme tekemään käyttökelpoisen kellariäänityksen hyvissä ajoin, mutta Barnrockin äänitystä varten saimme kaikki soittajat ja laulajat kokoon vasta konserttia edeltävällä viikolla. Tanssijat joutuivat harjoittelemaan Apa-yhtyeen levytyksen kanssa. Tästä syystä pidin sovituksessani rakenteet samanmittaisina kuin tuossa levyversiossa.

5.2.2 Harjoitukset

Kaikki Bleckhornen-yhtyeen soittajat saivat marraskuussa tiedotteen, jossa oli konserttien alustava harjoitus- ja esitysaikataulu. Pyysin kirjallista vahvistusta osallistumisesta soittajilta tai heidän vanhemmiltaan, ja sainkin sen lähes kaikilta.

Bleckhornen kokoontui 15.1. harjoittelemaan runsaaksi tunniksi. Tutustuimme kappaleisiin Trombonpresentation, Teddybjörnarna, Barnrock ja Kottar i karburatorn. Lisäksi äänitimme Star Wars -kappaleen elokuvantekijää varten.

Olimme suunnitelleet, että tanssijoilla olisi 26.2. tilaisuus kokeilla tanssiaan yhdessä orkesterin kanssa. Kun kuitenkin ilmeni, että tanssijat eivät tienneet näistä harjoituksista mitään, niin kävimme läpi vain kappaleet Barnrock ja Kottar i karburatorn, jotta pop-yhtyeen ja puhaltajien yhteistyö ei tuottaisi ongelmia. Nämä harjoitukset olivat KingsRoadin harjoitusten aikana, ja vein niihin vain ne puhaltajat, jotka silloin olivat muutenkin paikalla puhallinorkesterin harjoitusten takia, enkä kutsunut muita Bleckhornenin jäseniä paikalle.

Bleckhornen harjoitteli seuraavan kerran 5.3. Silloin hioimme kaikkia omia kappaleitamme, niitä joissa Mojo Filterillä ei ollut soitettavaa.

12.3. pidettiin kaikille esiintyjille kolmen tunnin harjoitukset. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Bleckhornen, Mojo Filter ja juontaja olivat yhtäaikaa paikalla. Tanssijat eivät kuitenkaan pystyneet osallistumaan tälläkään kertaa. Tietokoneongelmien vuoksi emme saaneet elokuvaa heijastetuksi valkokankaalle, mutta katselin sitä kannettavan tietokoneen ruudulta johtaessani Star Warsia. Tässä kappaleessa harjoittelimme erityisesti johtajan seuraamista, jotta saisimme lopun tulemaan oikeaan aikaan. Harjoittelimme koko ohjelmakokonaisuuden alusta loppuun, ja yritimme hioa myös ylimenoja niin, ettei syntyisi kuolleita hetkiä.

Kenraaliharjoituksissa Louhisalissa 16.3. olivat yhtä pasunistia lukuun ottamatta kaikki paikalla. Saimme ohjelmakokonaisuuden valoja ja äänentoistoa myöten lopulliseen kuosiinsa. Näissä harjoituksissa tanssijatkin olivat viimeinkin mukana. Heidän osuutensa sovittaminen kokonaisuuteen kävi helposti.

5.2.3 Taidekarnevaalikonsertit

Konserttiaamuna 17.3. kaikki sujui hyvin. Kokoonnuimme hyvissä ajoin lämmittelemään ja virittäytymään tunnelmaan. Ensimmäisessä esityksessä sali oli puolillaan ja toisessa se oli täynnä. Soitto, laulu, tanssi, juonto ja elokuvaesitys sujuivat mallikkaasti, ja juontaja sai yleisön hyvin mukaansa. Hän kertoi soittimistamme ja kehotti yleisöä kääntymään musiikkiopistomme puoleen, jos yleisöstä joku halusi ruveta soittamaan. Star Warsin viimeinen sointukin soi molemmissa konserteissa oikealla hetkellä: Bleckhornen oli oppinut seuraamaan johtajaansa hyvin.

Molemmat konsertit videoitiin. DVD-tallenne on liitteessä 2.

5.2.4 Soitinesittelyt

Eräs kollegani esitteli matalia vaskisoittimia molempien konserttien jälkeen. Pisimmälle ehtinyt oppilaani kävi avustamassa häntä konserttien välissä, ja itse menin auttamaan jälkimmäisen konsertin jälkeen. Emme laskeneet, mutta arvioimme, että suuri osa, mahdollisesti jopa yli kaksisataa yleisössä olleista koululaisista kävi kokeilemassa tuubaa, baritonitorvea ja pasuunaa.

5.3 Yamk-pedagogien juhlakonsertti

25.4.2009 Bleckhornen esiintyi Metropolia-ammattikorkeakoulun Yamk-pedagogien juhlakonsertissa, jossa esitimme kappaleet Sjörovar-Fabbe, Bar-Bar-marsch, Trombonpresentation, Teddybjörnarna, Star Wars ja På promenad. Juhlakonserttia varten pidimme harjoitukset 16.4.

6 Pohdintaa

Yhdessä soittaminen on luonnollisesti hyväksi soittajien musiikillisen kehityksen kannalta. Yhteissoitto edistää luontevalla tavalla monia eri muusikon taitoja. Intonaation merkitys esimerkiksi havainnollistuu, kun huomataan, miten pienet säveltason korjaukset parantavat koko yhtyeen sointia. Rytminkäsittelyn merkitys on helppo ymmärtää, kun kuullaan miten yhtäikaa ja samalla tavalla soittaminen kuulostaa hyvältä. Ja dynaamisten vaihteluiden toteuttaminen tuottaa paljon tehokkaamman tuloksen yhdessä kuin yksin soittaessa.

Itse pitäisin kuitenkin yhteissoiton tuottamia muita myönteisiä vaikutuksia yllämainittuja muusikon taitoja vielä huomattavasti tärkeämpinä. Yhdessä tekeminen ja yhteisen, jollain tavalla mielekkään ja hyvän lopputuloksen aikaansaaminen on sinänsä palkitsevaa, riippumatta siitä, mitä tuo yhteinen tekeminen on. Yhtyeessä jokaisen soittajan osuus on tärkeä. Kokonaisuus saattaa kärsiä, jos joku puuttuu. Tämä kasvattaa käsittääkseni myönteisellä tavalla osallistujien itsetuntoa, ihmiselle on tärkeää olla jollain tavalla tärkeä.

On hyvä tottua myös virheiden tekemiseen. Kaikki tekevät virheitä, niin lapset kuin aikuiset, aloittelijat kuin kokeneet, harrastajat kuin ammattilaiset. Ja kun näitä virheitä saa tehdä turvallisessa ympäristössä, oppii huomaamaan, ettei maailma kaadu muutamaan pieneen erehdykseen. Tämä pätee monessa asiassa. Musiikkikin jatkuu ja voi kuulostaa oikein hyvältä muutamasta väärästä äänestä huolimatta.

Haluaisin olla vaikuttamassa siihen, että ihmiset olisivat enemmän tekemisissä toisten ihmisten kuin koneiden kanssa. "Ihmisten sosiaaliset kontaktit ovat vähentyneet. Yhä pienempi osa ajasta kuluu ihmisseurassa ja yhä suurempi osa tekniikan parissa. Sosiaalisten kontaktien vähäisyys romauttaa terveyden." (Leino, 2009.) Tutkimusten mukaan sosiaalisten kontaktien vähäisyys vaikuttaa ihmisen terveyteen ja voi joidenkin tutkijoiden mukaan jopa aiheuttaa ennenaikaisia kuolemia. Yhteissoitto on mielestäni hyvä tapa taistella lisääntyvää turhaa tietokoneella istumista vastaan.

Olen kokenut hyväksi sen, että orkestereissa ja yhtyeissä on eri-ikäisiä soittajia ja että eri ikäluokat ovat tekemisissä toistensa kanssa. En pidä hyvänä yhteiskunnallisena kehityksenä sitä, että samanikäiset ihmiset karsinoidaan ja eristetään muusta maailmasta. Mielestäni on luontevaa, että lapset, nuoret ja eri-ikäiset aikuiset tekevät asioita yhdessä.

Silloin kaikki oppivat ymmärtämään toisiaan ja ottamaan toisiaan huomioon. Soittotaitohan ei välttämättä ole millään tavalla sidoksissa ikään. Ja eri ihmiset ovat joka tapauksessa erilaisia, vaikka olisivatkin samanikäisiä.

Soittajat yhtyeissäni ovat joskus hyvin eritasoisia. Sovituksissani olen pyrkinyt ottamaan sen huomioon. Yhtyeen ohjaamisen kannalta tasoerot tietysti asettavat omat haasteensa, mutta mielestäni hyödyt ovat suuremmat kuin haitat. Sovitukseni ovat mahdollistaneet sen, että olemme voineet soittaa kohtuullisen isoissa kokoonpanoissa, ja isommalla kokoonpanolla on erilaiset mahdollisuudet musiikin tekemiseen kuin pienellä. Niille, jotka ovat soittajanuransa alkutaipaleella, tämä toimintatapa on antanut mahdollisuuden saada olla mukana tekemässä musiikkia ihan tosissaan.

6.1 Työn vaikutuksista

Käsitykseni, että kovin harva ihminen tietää juuri mitään matalien vaskisoitinten ominaisuuksista ja mahdollisuuksista, vahvistui Taidekarnevaalikonsertteja suunniteltaessa. Juontaja ihmetteli jossain vaiheessa ennen kuin hän oli vielä kuullut soittoamme sitä, että aikomukseni oli korvata Barnrockin sähkökitarasoolo pasuunasoololla. Hän lausui, vapaasti suomennettuna: "Rockia baritonitorvella? Kamoon!" Konserttien jälkeen hänellä ei kuitenkaan tuntunut olevan mitään sitä vastaan, että rockia oli soitettu näillä soittimilla. Ainakin hänen suhteensa luulen onnistuneeni yhdessä tavoitteessani, nimittäin ennakkoluulojen murtamisessa. Pasuunalla siis voi tehdä paljon muutakin kuin sortaa muureja.

Taidekarnevaalikonserteista olen saanut myönteistä palautetta usealta taholta. Kungsvägenin rehtorit olivat erittäin tyytyväisiä konsertteihin ja soitinesittelyyn. Myös paikalla olleet kollegat ja musiikkiopiston toimistohenkilökunta pitivät kuulemastaan ja näkemästään. Esiintyjätkin pitivät tapahtumaa myönteisenä kokemuksena. Muutamasta koulusta on jälkepäin lähetetty terveisiä ja kiitoksia minulle. Olen vakuuttunut siitä, että tämä tapahtuma on tuonut matalille vaskisoittimille myönteistä julkisuutta Espoon ruotsinkielisissä kouluissa.

6.2 Työ jatkuu

Aion etsiä jakelukanavan sävellysteni ja sovitusteni nuottimateriaalille. Näin teen mahdolliseksi sen, että muutkin kuin minä ja lähipiirini voivat käyttää niitä. Olen tehnyt

niissä ison työn, ja näkisin mielelläni, että nämä kappaleet tuottaisivat iloa vielä monelle pasunistille, baritonitorvensoittajalle ja tuubistille.

Sovittajana ja säveltäjänä en aio jäädä lepäämään laakereilleni. Tämän opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut näkemystäni, että eritasoisten ja -ikäisten soittajien yhteissoitto on myönteinen ja tärkeä asia. Tulen siis varmasti jatkamaan sovitusten tekemistä heti, kun tarvetta siihen taas ilmenee.

Ottaessani selvää pasuunan ja baritonitorven sointivärierojen fysikaalisesta perustasta, minulle tarjoutui mielenkiintoinen mahdollisuus, jonka aion hyödyntää. Olen alustavasti sopinut, että pääsen laboratorio-olosuhteisiin Teknilliselle korkeakoululle vertailemaan erikokoisten pasuunoideni taajuusspektrien eroja. Näin haluaisin selvittää, millaisia ja miten suuria todellisia eroja on erilaisten pasuunoiden soinnissa.

6.3 Työn merkitys minulle itselleni

Tämän opinnäytetyön tekemisen myötä musiikillinen osaamiseni on vahvistunut entisestään. Varsinkin säveltämiseen ja sovittamiseen liittyvät tiedot ja taidot ovat vuoden 2008 – 2009 aikana syventyneet. Yhtyeen johtamistaitonikin on matkan varrella kehittynyt. Tämä vuosi on huomattavasti vahvistanut luottamustani omaan laaja-alaiseen musiikilliseen osaamiseeni.

Taidekarnevaali-konserttien myötä olen kartuttanut kokemustani isojen projektien ja kokonaisuuksien hallinnasta. Näin olen saanut lisää itsevarmuutta ja rohkeutta tarttua tulevaisuuden, tarpeen tullen isoihinkin haasteisiin.

Usein olen huomannut tiedostavani mitä mieltä olen jostain asiasta vasta, kun lausun mielipiteeni ääneen. Vastaavalla tavalla näen, että tämän raportin kirjoittaminen on huomattavasti selkeyttänyt näkemyksiäni yhteissoitosta ja sen merkityksestä.

Lähteet

Berklee College of Music. < URL <http://www.berklee.edu/core/glossary.html>>. Luettu 14.4.2009.

Hiroaki Honshuku. < URL http://anonemusic.com/jazzTheory/low_interval_limit> Luettu 12.5.2009

Leino, R. "Elektroniikka lisää tappavaa yksinoloa". *Tekniikka & Talous* -lehden *Uratie*-liitteessä 27.3.2009. Helsinki: Talentum, 4.

Piston, W. 1979. *Orchestration*. Thetford: Victor Gollancz.

Rimsy-Korsakov, N. 1964. *Principles of Orchestration*. New York: Dover Publications.

Kirjallisuutta

Aarnio, P., Fagerström, A. 1994. *Pasuuna-aapinen*. Helsinki.

Gower, WM., Voxman, H. 1941. *Advanced Method*. Miami: Rubank, Inc.

Lindkvist, J., Roslund, C. 1989. *Tobbe Trombons första spelbok*. Moholm: Notposten

Michel, J-F. 1994. *Feierliche Musik, Trio Album*. Crans-Montana: Editions Marc Reift

Müller, R. 1902. *Schule für Zugposaune*. Leipzig: Zimmermann.

Skornicka, J., Boltz, E. 1938. *Intermediate Method*. Miami: Rubank.

Weber, F., Ostling, A. 1969. *Duets for Trombone Students*. Melville: Belwin Mills.